

וכן בכמה מקומות רבי אליעזר סבר שהמרכז הוא העיקר – ע' תענית ט: ואולם מצינו שנתחלפה שיטתם (במדרש משלי תתקט); היכן החכמה מצויה – רבי אליעזר אומר בראש, רבי יהושע אומר בלב (משך חכמה בראשית).

'ככתבם וכלשונם'

'זיראו ראשי הברדים... דוחקין ובולטין ויוצאין בפרוכת ונראין כשני דדי אשה...' –
'...עשה הדמיון לדדים כי הנאת הולד מן הדדים יוצאה מבפנים, כי החלב יוצא מתוך הדדים, אבל הנאת הולד מידי אמו שמגדלתו בהם ומשמשתו בהם, יוצאה מבחוץ... וכן ישראל, עיקר הנאתם הוא מן התורה שבארוך, מן הפנימיות שלה ולא מן הפשט שלה, כי רובן של הלכות הם באין ברמז בתוך דברי המקרא' (בן יהודע).

'משל לכלה, כל זמן שהיא בבת אביה – צנועה מבעלה...' –
'... והוא כענין שמצינו בזמן המשכן שלא היתה אז עדיין גבי ישראל הקדושה בקביעות גמור, נאמר ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו', ואח"כ בזמן המקדש כבר נקבע גבי ישראל הקדושה בקביעות גמור... ולא נזקו ח"ו כלל מזאת הראיה – הרי שאחר שנקבע אצל האדם הקדושה יש בכחו להסתכל בזה המקום שלא היה בכחו להסתכל טרם שנקבע אצלו הקדושה בקביעות'.
(מתוך סוד ישרים בוקר שבת חוהמ"פ ז)

'התורה אסרה עשיית צורות חוץ מבאופן מוגבל מאד, דהיינו הכרובים בבית קדשי הקדשים, וענינם כדי שנתבונן במדותיו והנהגתו ית' כגון 'ראו חיבתכם לפני המקום'.
וכן הציורים שנצטיירו אצל הנביאים כגון מעשה המרכבה, הכל משלים הם כדי שיהיה לנו מושג-מה מכבודו ית'. אבל העבודה והמצוות אנו עושים לשמו ממש ואליו פונים בתפילה, אל עצמו ממש, בלי שום אמצעים. ואסור לעשות שום צורה או לצייר שום ציור אפילו בדמיונו, כדי להתבונן בעצמותו ית', מה טעם? – מפני שלבסוף אי אפשר שלא יבוא לדמות שהציור הוא הוא עצמותו ית'. וזהו ולא ראיתם כל תמונה... – שלא הראה להם במתן תורה שום תמונה או דמות בהשגת עצמו ית' אפילו לא בדרך נבואה, וכל שכן בדרך משל שנעשה מעצמנו'.
(מתוך מכתב מאליהו ח"ד עמ' 225)

דף נה

'כשהוא מזה למעלה מצדד ידו למטה'. מפרש"י נראה שההזאה נעשית כמו אדם הזורק דבר מלמטה למעלה; גב ידו נתונה כלפי הקרקע וזורק על ידי הנעת כף היד למעלה.
ואילו מדברי רבנו חננאל נראה שגב ידו פונה כלפי גופו, פס היד למטה והאצבעות למעלה, ובצורה זו הוא מזה.

ולהפך ב'שבע למטה'; לפרש"י גב היד כלפי מעלה וזורק בהנעת היד לכיוון מטה [זו למטה מזו]. ולפר"ח כף היד למעלה [כשגבה כלפי גופו] והאצבעות למטה ובצורה זו הוא מזה, ע"י הנעת האצבעות קדימה.
קלט

רבי יהודה אומר: לא היו שופרות לקיני חובה...! קרבנות בהמה פשוט שלא היו להם שופרות, ואין צריך לומר – שהרי טעונים סמיכה על ידי בעליהם ואי אפשר להניח דמיהם ביד כהן לקנות לו קרבנו (ראשונים).

מפני תערובת חובה בנדבה. התוס' עמדו על השאלה מדוע אין לחוש לתערובת חובה בחובה; שמא יקח הכהן מקצת ממעות רחל ומקצת ממעות לאה ויקריב בשביל אחת מהן. ופירשו שהיו נותנים המעות כשהן צרורות, כל אדם בנפרד. ובספר שפת אמת צדד לומר שכך היה הסדר: הגזבר נכנס ומונה את המעות שבשופר, וכפי סכום המעות היה נותן מספר קנים לכהן להקרבה, והכהן מקריב עבור הבעלים, יהיה מי שיהיה, ובאופן זה אין כאן תערובת כלל.

זנעביד תרי ונכתוב עלייהו. אפשר שכך עדיף יותר [כמו שסוברים חכמים] לעשות שני קנים, כדי שתהא ההולכה כולה בימין, מה שאין כן באחד הרי על כרחו נותן אחד מהם לשמאלו לפי שעה (חדושים ובאורים). ועיקר הסברה כתובה במגן אברהם קמו, יא לענין הכנסת הספר האחד קודם הוצאת השני). יש להעיר שלמסקנת הסוגיא (בזבחים יד-טו) הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה, וא"כ אין חילוק אם נוטל בימין או בשמאל כל שהוא עומד במקומו. ועוד, בהילוך המרחיק את הדם ממקום הוריקה, לפרש"י (שם) והראב"ד (פסוה"מ יג, ט) למסקנא אין מחשבה ולא שאר פסולי עבודה פוסלים בו. [ואולם הרמב"ם פסק שמחשבה פוסלת בה. ומסתבר שה"ה בשמאל ושאר פסולים, אם כי יש מקום לחלק. ואכ"מ]. ומכל מקום מסתבר שעדיף לעשות הכל בימין, שמא יטול הדם בשמאל וילך מעט עמו ויפסל, ועל כן הקשו לעשות שני קנים.

(ע"ב) גזירה משום חטאת שמתו בעליה. משמע שאם יש ספק שמא מתו, אין להקריב החטאת. ואין זה דומה לשאר חטאת העוף הבאה על הספק – שזה דוקא כאשר האדם מחוסר הכפרה עומד לפנינו, וכדי לתקנו שיהא מותר לקודש, מקריבים חטאתו על הספק, אבל כל שיש ספק בעצם קיומו של האדם, אין מקריבים חטאתו על הספק (כן כתבו התוס' בנדה ע. אודות השולח חטאתו ממדינת הים באופן שאין לו חוקת חיים). ויש ליתן טעם בדבר; כיון שיש ספק אם מתו בעליה של החטאת הרי אסור באיסור 'עשה' להקריב מחטאות המתות, ולא מצינו שהתירה תורה איסור זה בחטאת העוף הבאה על הספק (עפ"י מקדש דוד יב, ח). טעם זה מובסע על ההנחה שדין 'חטאות המתות' אמור גם בעופות, ואין הדבר מוסכם בראשונים (ע' במובא לעיל מא:). וע"ש שהביא להוכיח מהירושלמי שאף בספק אם יש לה בעלים מקריבים החטאת.

ויש להעיר בעיקר טעמו שהרי אין כאן ספק ממש אלא חשש בעלמא, וא"כ גם אם בעלמא חוששים למיתה, מה ראו חכמים לחוש כאן הלא בעצם התורה התירה להקריב חטאת העוף על הספק והלא אין כאן ספק אמיתי של הקרבת 'חטאות המתות' – אלא צ"ל כסברת התוס' שלא התירה תורה אלא כשהאדם לפנינו וזקוק לכפרה.

והיה נראה לכאורה שאם נודע שמת אחד מהבעלים של הדמים שבקופה, שפיר דמי להקריב את כולם כדי לתקן את כל החיים, וגם זה בכלל התר חטאת העוף הבאה על הספק [אלא שלר' יהודה חשו חכמים מלכתחילה שלא לבוא למצב כזה]. אמנם יש לדון האם גם בכגון זה שבו דאי מקריבים כאן חטאת פסולה התירו להביא חטאת על הספק. אך אם הוקרבו כבר חלק מהקופה, יתכן שבאופן זה יש לסמוך על הספק ולהקריב כל השאר. ושמא זהו טעם הירושלמי הנ"ל להקריב על הספק – משום תקנת החיים. וצריך בירור בכ"ז.

אלא משום חטאת שמתו בעליה ודאי. על קושיית המפרשים מדוע לא יתבטלו המעות האסורות ברוב – ע' בתוס' מעילה כא: מקואות י, ו (כלל ו); מקור חיים (תמח); אחיעזר יד, ב; שפת אמת.

'ונברור ארבעה זוזי ונשדי במיא והנך נישתרו? – רבי יהודה לית ליה ברירה'. יש לבאר שאמנם פשוט הדבר שאי אפשר ליטול מעות מהתערובת ולתלות שהן אותן שמתו בעליהם, ואף לדעת האומר 'יש ברירה' אין יתכן לעשות כן, כשם שאיסור שנתערב בהתר אי אפשר לבררו על ידי הרמה מהתערובת [ורק בספקות דרבנן הקילו באופנים מסויימים לתלות ב'שאני אומר...'] – אלא השאלה היתה שיתנו מלכתחילה שאם ימות אחד, יהיו אותן המעות שישליכו לים המלח קדושים עבורו.

[ופירש הריטב"א ועוד, שאין צריך תנאי מפורש לכך אלא כל הנותן מעות בשופרות, על דעת הכהנים הוא נותן, כפי מה שיברר הכהן בשעת הקרבה, הלכך בידו של כהן לומר שיהיו אלו למיתה והשאר יהיו חובה עבור החיים (וע' גם בתו"י להלן סוף דף נו בסד"ה מ"ש)].

ועל כך באה התשובה שהדבר תלוי בשאלת 'ברירה' – לעשות דבר שאינו מבורר עתה ויתברר לאחר זמן למפרע (עפ"י תוס' ישנים ועוד).

א. חכמים החולקים על רבי יהודה וסוברים שהיו שם קיני חובה, נראה שטעמם הוא מפני שאין חוששים למיתה [ואולי רבי יהודה הולך לשיטתו בריש מכילתין שחוששים למיתה], ולכן יכול כל אחד להקדיש דמיו בהחלט ולא בהתנאה הנ"ל (עפ"י חדושים ובאורים).

ב. פירוש נוסף מובא בתוס' בתמורה (ל. ד"ה אידך), שכל שהאיסור לא היה מבורר קודם שנתערב, שנולד רק לאחר שנתערב, סומכים על 'ברירה' להרים ולברר שהוא האיסור. והריטב"א ועוד ראשונים תמהו על כך.

וע"ע תוס' בכורות נו ס"ב; חדושי הגרעק"א יו"ד טז, יב; שערי ישר ג, כב; חדושי הנצי"ב כאן; חזון איש דמאי טז, ט; שעורי ר' שמואל קדושין נא עמ' שלו ואילך.

'הלוקח יין מבין הכותיים ערב שבת עם חשכה, עומד ואומר: שני לוגין שאני עתיד להפריש – הרי הן תרומה... רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין. אלמא אין ברירה'. דעת רש"י (כן נראה בחולין יד ומעילה כב.) כפי הדעה שהובאה בתוס' עירובין (לז: ד"ה אלא), שהמפריש תרומה על ידי ברירה – מותר לכהן לאכול גם אם אין ברירה, שהתרומה חלה בעצם אלא שאין סומכים על הברירה. ולשיטה זו נראה שברירה שאמרו גבי מפריש שני לוגין, דומה לברירה שאמרו גבי אחים שחלקו הירושה שלמ"ד 'יש ברירה' הוברר אחר שחלקו שכל חלק שנטל אחד מהם הוא חלקו שירש מאביו, ולמ"ד אין ברירה היינו שמה שנטל כעת אינו מברר שהוא החלק שנפל לו לירושה.

והנה הגרעק"א (במערכה) הקשה, כיצד יתכן שתחול תרומה על לוגים שלא הפרישם, והלא התנה שיחולו רק אם יפרישם והרי לא הפריש?

ונראה לתרץ כיון ש'אין ברירה' הרי זאת אומרת שהלוגים שהפרישם לא עמדו להיות מופרשים בשעה שקרא שם הלכך תנאו מתבטל, שנמצא זה כמתנה תנאי שאין ניתן לקיימו שהרי לא ניתן לברר כעת מה הם הלוגים, והמתנה תנאי שלא ניתן לקיימו אינו תנאי לכך המעשה קיים בלא התנאי (מהגרז"ג גולדברג שליט"א).

ע"ע כעין זה בחדושי הגרנ"ט פא. ובשיעורי הגר"ש רוזובסקי קדושין נא. (וע"ע בשיעורי גטין כה. ובשו"ת עונג יום טוב לג; כתנות פסים על נמוק"י סוף ב"ק, ה; חדושי הגרז"ר בנגיס ח"א סא, יט וח"ב ס, ה ואילך, ובמובא בסיכומים).

דף נו

'ומיחל ושותה מיד'. רש"י מפרש: מחלל המעשר – שני שקרא לו שם. [ולא התיירו לו לשתות ולסמוך על 'ברירה' הואיל ויכול לתקנו באמירה. ומבואר ברש"י בחולין (יד. ד"ה מיהל) שהחילול חל גם אם ננקוט

- א. הלכה כחכמים, ששני כנים היו בהיכל (רמב"ם הל' עבודת יום הכפורים ד, ב).
 הכן שבהיכל נמצא סמוך הפתח שבין ההיכל לקדש הקדשים (כן מבואר מתוך דברי רש"י להלן נח:
 ד"ה מהיכן וד"ה ר"י הגלילי).
 ב. המפרשים נתנו טעם על כך שלא מצאנו וידוי על השעיר הנעשה בפנים, הואיל ועלה עליו
 הגורל לה', הרי זה גנאי להתודות עליו (עפ"י החוקוני פר' אחרי), או מפני שלא היתה בו סמיכה
 ואין וידוי אלא בשעת סמיכה (עפ"י שו"ת בנין שלמה מא).
 ולדעת האברבנאל היה מתודה על שעיר הנעשה בפנים כבשאר חטאות.

דף נד

- צא. א. עד היום הזה שבמקרא, האם משמעותו לעולם?
 ב. האם מותר ואפשר לראות את בדי הארון מבחוץ?

א. רבה פירש דברי התנאים שאמרו לשמוע מן הכתוב ויהיו שם עד היום הזה שהארון נגנז במקומו, כלומר
 שהוא נמצא שם לעולם. והשיבו בגמרא על כך והוכיחו שלשון עד היום הזה אין משמעותו בהכרח לעולם,
 ואף כשכתוב אצלו שם.
 המפרשים העירו על דברי רש"י בסוטה (מו:): שנקט כדברי רבה כאן, שמשמעותו לעולם. וכן
 נקטו בכמה ספרים [ע' פרי צדיק מטות סוף אות ב; באור הגר"ח קניבסקי שליט"א שקלים ו, א]. ואפשר שאין
 כלל אחיד בדבר (ע' בשפת אמת). ויש שכתבו לישב שהדבר תלוי במחלוקת התנאים והסוגיות
 (עפ"י נודע ביהודה תנינא או"ח פז).

ב. פירש רב יהודה, וכן שנו בברייתא: ראשי הבדים היו בולטים בפרוכת כלפי חוץ, אבל לא היו מקרעים
 את הפרוכת ויוצאים (ויראו ראשי הבדים... ולא יראו החוצה).
 ואמר רב קטינא: בשעה שהיו ישראל עולים לרגל, מגוללים להם הפרוכת ומראים להם את הכרובים שהיו
 מעורים זה בזה ואומרים להם: ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה. ופירש רב נחמן, אף על פי
 שנאמר ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו – זה היה רק במדבר, אבל לאחר שהגיעו לבית עולמים
 אין הקפדה על כך [משל לכלה כל זמן שהיא בבית אביה – צנועה מבעלה, כיון שבאתה לבית חמיה –
 אינה צנועה מבעלה].
 הרש"ש צידד לומר שרב אחא בר יעקב שמפרש דברי רב קטינא על צורות הכרובים
 שבכתלים, אינו סובר כרב נחמן, ולדעתו יתכן שאסור להראות את קדש הקדשים.
 וממה שכתב מהרש"א יש לשמוע שעכ"פ בבית שני, לאחר שנתגרשה, אסור להראות. ונראה שאין זה מוכרח
 כי י"ל דוקא לגבי הארון שלא חזר בשני אסור לראותו, משא"כ לגבי הראיית קדש הקדשים.

דף נה

- צב. סדר הזאות הדם לפני ולפנים – כיצד?

נטל הכהן מזרק דם הפר ממזי שהיה ממרס, נכנס לבית קדשי קדשים ועמד בין הבדים והזה באצבעו כלפי
 הכפורת אחת למעלה ושבע למטה. ולא על הכפורת ממש אלא כנגדה, כמצליף המכה ברצועה (המתחיל
 מן הכתפים והולך למטה); אחת – מצדד ידו למטה ומזה כלפי מעלה (כאדם הזורק דבר מלמעלה למטה),

שנב

גב ידו כלפי הקרקע ומעלה אותה וזורק. ערש"י. ומר"ח נראה שמפרש באופן אחר. וע"ע במאירי, ושבע – מצדד ידו למעלה ומזה כלפי עובי הכפורת שכנגדו (ולפני הכפרת יזה שבע פעמים), וכולן נופלות לארץ. (מיתור הכתוב הקישו על – אחת למעלה) ללפני – שבע למטה, מה 'לפני' לא עליה ממש אף 'על' – לא ממש).

א. מדברי רש"י (כאן ולהלן נו. ולעיל טו. וזבחים לח.) נראה שההזאות אינן במקום אחד אלא זו למטה מזו. ושאר ראשונים חולקים על כך (תו"י תורא"ש וריטב"א להלן נו. וע"ע בשפת אמת).

ב. נראה כשמוזה למעלה צריך שההזאה תעלה לכל הפחות למעלה מכנגד חצי הכפורת. וקרוב הדבר לומר כשמוזה כלפי מטה צריך שההזאות יעברו כנגד חצי הכפורת התחתון [ואפשר שדינים אלו משתערים כשהדם באויר ולא כשהוא עדיין באצבע. וצריך עיון] (עפ"י חדושים ובאורים. ע"ש. וע' בלשון ר"ח ומאירי).

ג. לפי דעה אחת בירושלמי, צריך שהדם יגיע על הכפורת (י"מ: דוקא בדם השעיר. עפ"י קרבן העדה). והרמב"ם (עיוהכ"פ ג,ה) כתב שמוזה קרוב לכפורת בטפח. [שמא אין כוונתו בסמוך לה טפח אלא כנגד הטפח כלומר כנגד עוביה, וכפר"ח].

כשהוא מזה והולך: 'אחת, אחת ואחת, אחת ושתים, אחת ושלוש...' דברי רבי מאיר. וכן סתמה משנתנו. רבי יהודה אומר: 'שתים ואחת, שלש ואחת...' – ואינם חלוקים אלא כל חכם אמר כפי מנהג הספירה במקומו.

ומה טעם נמנית הזאה ראשונה עם כל אחת ואחת? – רבי אליעזר אומר: שלא יטעה בהזאות. ורבי יוחנן דרש מן הכתוב (ולפני הכפרת יזה). ולדבריו אפילו בדיעבד אם לא מנה – לא יצא ידי חובתו, גם אם לא טעה.

א. לגרסת הירושלמי, רבי יוחנן אומר שלא יטעה. וכן פסק הרמב"ם. [אפשר שסמך על גרסת הירושלמי ופסק להלכה כרבי יוחנן. ויתכן שגרס כן גם בתלמודנו. או אפשר שמפני שהקדימו בגמרא דברי רבי אליעזר לרבי יוחנן, משמע שכאן הלכה כמותו. מפרשים].

ב. משמע שלכל הדעות מניית שבע שלמטה מעכבת, שאם לא מנה לא יצא גם אם לא טעה [וכן דרשו בתורת כהנים שבע פעמים (ולא שבע טיפין) – משמע שצריך למנות] (עפ"י רש"י). והמאירי נקט שהמנין אינו מעכב [וכתב שאף שאין נראה כן מהסוגיא, אפשר שדרך סוגיא נאמרה. ויתכן לפרש שלא נתכוונו בגמרא לומר שלא יצא ידי ההזאות אלא שלריו"ח חיסר מצות מנין ולר"א לא חיסר מעצם הדין, אבל אין נפקותא מעשית].

ג. פסק הרמב"ם (ג,ה) כרבי מאיר וכסתם מתניתין, שהאחת קודמת.

יצא והניחו על כן הוזהב שבהיכל. שחט את השעיר וקבל דמו. נכנס למקום שנכנס והוזה ככל הסדר הזה (ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר. אחת למעלה בדם הפר למדו מדם השעיר שנאמר בו והוזה אתו על הכפרת – משמע אחת. ושבע הזאות למטה שבשעיר למדו מדם הפר שנאמר בו ולפני הכפרת יזה שבע פעמים).

יש מי שכתב שמנין הזאות דם השעיר אינו אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא לא הוקש לדם הפר אלא למעשה ההזאה (כאשר עשה) ולא לדיבור (עפ"י גבורת ארי נג: והוכיח מ'ככה יעשה' שבחליצה. ולכאורה נראה לפי דרשת התו"כ (בתו"כ) 'שבע פעמים' – ולא שבע טפין, מכאן שצריך למנות. פירוש, גילה הכתוב שכל הזאה תהא לעצמה וזה נעשה ע"י מנין המפסיק, וא"כ המנין שבכאן אינו דין ספירה לעצמו אלא מגדיר את ההזאות [וע"כ פשוט בגמרא שהוא מעכב ההזאות]. ונראה לפ"ז שמהתורה יוצא בכל סוג מנין, כל שהוא מסיים כל הזאה לעצמה. וע"כ מסתבר שגם הזאת השעיר הוקשה לענין זה).

צג. כמה שופרות היו במקדש ולמה היו משמשות?

שלוש עשרה שופרות היו במקדש והיה כתוב עליהם: (1) 'תקלין חדתינ' – שקלים חדשים של שנה זו. מי שלא הביא באדר מביא בכל שעה שירצה ונותן לשופר זה]; (2) 'תקלין עתיקין' [למי שלא שקל אשתקד]; (3) 'קנינין' [המתנדב תורים, מביא מעות לשופר זה]; (4) 'גוזלי עולה' [למתנדב בני יונה]; (5) 'עצים' [המתנדב עצים נותן מעות לשופר זה]; (6) 'לבונה' [למתנדב לבונה להקטרה]; (7) 'זהב לכפורת' [למתנדב זהב, נותן מעות בשופר זה ולוקחים מהן זהב לכלי שרת הקרויים 'כפורי זהב'. רש"י]; (8-13) ששה שופרות שכתוב עליהם 'נדבה' [לקיץ המזבה. לכל בית אב המשמש יום אחד בשבוע היה שופר משלו. ותקנו לכל בית אב שופר כדי שלא יבואו לידי מריבה בשל חלוקת העורות. או כדי שלא יתעפשו המעות, ריבו להן שופרות (מנחות קז: חזקיה ור"ח)]. וזעירי אמר: כנגד פר ועגל ואיל וכבש גדי ושעיר. בר פדא אמר: כנגד הפרים והאילים והכבשים והשעירים והמותרות והמעצה (שם). ע"ע בפירוט במנחות קז].

לדברי רבי יהודה לא היו שופרות לקיני חובה, שמא נדע שמת אחד מהמביאים מעות לחטאת ונמצאו דמי חטאות המתות מעורבים בשופר, הלכך שני השופרות של 'קנינין' ו'גוזלי עולה' היו עולות נדבה בלבד. וחכמים (בשקלים ט, א) חולקים וסוברים ששופר 'קנינין' הוא של חובה; אחד עולה ואחד חטאת, ואילו 'גוזלי עולה' – עולות נדבה.

כמה ראשונים מפרשים 'זהב לכפורת' – ריקוע פחים ציפוי ל'בית הכפורת' דהיינו קדש קדשים עפ"י רמב"ם, ריב"א, ריטב"א).

דף נו

צד. א. הלוקח יין מהכותים ערב שבת עם חשכה ואינו יכול להפריש תרומות ומעשרות כעת – האם יש לו תקנה כדי לשתותו בשבת?

ב. מהו דין 'ברירה' שנחלקו בו התנאים?

א. הלוקח יין מבין הכותים ערב שבת עם חשכה [קודם שגזרו על שתיית יינם. או במטהר יינו. ע' בראשונים] ואין יכול להפריש תרומות ומעשרות כעת (כגון שאין לו כלים רש"י). או בין השמשות שאין מעשרים בו את הודאי. עפ"י תוס', עומד ואומר: שני לוגים [מתוך מאה] שאני עתיד להפריש – הרי הם תרומה. עשרה (לאו דוקא אלא מעט פחות. תוס') – מעשר ראשון. תשעה – מעשר שני. ומיחל (רש"י: מחלל. תוס': מתחיל. או: מוהל במים, כלומר שותתו שתיית קבע) ושותה מיד. דברי רבי מאיר. רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרים.

מבואר בגמרא שרבי מאיר סובר 'יש ברירה'; אפשר לברר הדבר למפרע על ידי הפרשה שלאחר זמן. וגם אינו חושש שמא יבקע הנוד ולא יגיע לכלל הפרשה. והתנאים החולקים סוברים אין ברירה [ועוד טענו לרבי מאיר, גם לדברין שיש ברירה, מדוע אינך חושש שמא יבקע הנוד].

א. כנזכר, לפרש"י יכול לחלל את המעשר-שני כעת הגם שלא הפרישו עדיין [ויש שפרשו בדעת רש"י שקבע מקום למעשר, בדרומו או בצפונו – לכן יכול לחללו. ריב"א. עתו"י]. אבל התוס' הוכיחו שאי אפשר לחלל מעשר שני כל עוד לא קבע לו מקום [וכן פסק הרמב"ם. מעשר שני ד, ז]. ועוד, אי אפשר לשתותו ע"י חילול ללא הפרשה כי כל שלא הגיע לבסוף לכלל הפרשה הרי זה טבל, אלא משייר את כל המעשרות ומפרישם לאחר השבת ואחר כך מחלל.

ב. כתבו תוס': מדובר בלוקח טבל ודאי [שהכותים חשודים על מכירת טבל לאחרים], אבל הלוקח פירות מעם הארץ, דין אחר לו: